

Rafał Ćwikowski

PRAWO I WOJNA NA KARTACH BIBLI

Księgi biblijne to nie tylko źródło wiedzy teologicznej. To również kopalnia informacji o zwyczajach ludów żyjących w starożytności na Bliskim Wschodzie. Autorzy tekstów Starego Testamentu dostarczają nam ciekawych informacji dotyczących organizacji wojskowości w Izraelu oraz funkcjonowania narodu w ramach tworzonego systemu

Z badań archeologicznych wynika, że Salomon posiadał ok. 1400 rydwanów, 12000 woźniców plus wojsko piesze. Taka siła militarna miała przede wszystkim odegrać rolę odstraszenia wrogów i zniechęcenia ich do ewentualnych akcji wojskowych przeciwko Izraelowi.

prawnego. Te dwie dziedziny życia wymagały ustaleń dotyczących wszystkich członków społeczności, która musiała funkcjonować w nie zawsze bezpiecznym otoczeniu politycznym.

Pierwotnie wszyscy Izraelici byli zobowiązani do noszenia broni. Rodziny stano-

wiące naturalny „oddział” wojskowy łączyły się w większe jednostki organizacyjne (ok. 50 ludzi), te natomiast tworzyły plemiona-bataliony po ok. 1000 osób. Szkolenie było dość prymitywne, ale wystarczające na potrzeby wędrownego ludu.

Pospolite ruszenie na czas wojny funkcjonowało do czasów króla Saula. Saul dostrzegał konieczność zmian zdając sobie sprawę, że tego rodzaju formacje nie mogą skutecznie opierać się dobrze zorganizowanym wrogom. Król powołał stałą armię składającą się z zawodowych żołnierzy stale podnoszących swoje umiejętności bojowe.

Król Dawid, następca Saula, wyposażył armię w rydwany na wzór wojsk filistyńskich oraz doznał korzystanie z wojsk najemnych. Tę formację wojskową udoskonalił Salomon. Załoga rydwanu posługiwała się łukiem i włócznią stanowiąc prawdziwą siłę pancerną tamtych czasów.

Salomon zadbał także o organizację zaplecza. Wojsko posiadało stałych pracowników zajmujących się ujeżdżaniem koni, stajniami oraz furazem. Król Salomon nakazał budowę koszar wojskowych, stajni, stałych garnizonów. Za czasów tego świetnego króla-organizatora wybudowano sieć sześciu garnizonów (plus Jerozolima) tzw. „miast rydwanów”(1Krl 10,26). Był to zespół

budowli dla ludzi i koni. Z badań archeologicznych wynika, że Salomon posiadał ok. 1400 rydwanów, 12000 woźniców plus wojsko piesze. Taka siła militarna miała przede wszystkim odegrać rolę odstraszania wrogów i zniechęcenia ich do ewentualnych akcji wojskowych przeciwko Izraelowi.

Dla Izraela wojna miała również wymiar sakralny. Mimo to czasami prowadzono ją w sposób niezmiernie okrutny. W Księdze Jozuego (6,17) czytamy, że w czasie podboju Kanaanu, po zdobyciu Jerycha, nakazano zabić wszystkich poza niewolnicą Rahab i jej rodziną dlatego, że ukryła u siebie zwiada izraelski.

W Izraelu znano takie formy działań wojskowych jak zwiada, szpiegostwo, pozyskiwanie kolaborantów. Taktyka i odwaga sprawiały, że można było pokonać wrogów znacznie silniejszych. Tak np. stało się, gdy Gedeon z grupą 300 ludzi zaatakował obóz Madianitów z zaskoczenia, podpalając namioty (Sdz 7,15). Podobnie Jonatan jedynie w towarzystwie swojego giermka zaatakował posterunek Filistynów (1 Sm 14,15). Uciekano się również do metod wojny psychologicznej. Np. Asyryjczycy stosowali wrogą propagandę wobec Izraela.

Herod Wielki zaczynał swoją polityczną karierę jako urzędnik Hirkana II, króla Judei (wasala Rzymu). Kiedy armia Partów obaliła Hirkana II, na tron Judei wstąpił Antygonas. Interwencja wojsk rzymskich zakończyła się osadzeniem na tronie posłusznego rzymskim najeźdźcom Heroda w roku 37 p.n.e. Herod, tym razem jako król, buduje nowe fortyfikacje m.in. słynną w późniejszym czasie twierdzę Masada, umacnia stare obwarowania, odnawia też cytadelę świątynną w Jero-

zolimie. Nadaje jej imię „Antonia” na cześć cesarza Marka Antoniusza.

Nawet najlepiej uzbrojone państwo nie może funkcjonować w sposób skuteczny jeśli nie wypracuje struktur praw porządkujących życie społeczności. System prawny w Izraelu funkcjonował w oparciu o Starszyznę. To ciążo stanowili przywódcy rodzin i rodów. Pełnili funkcje sędziów w kwestiach spornych i przestępstwach. Sędziowie nie zawsze niestety byli bezstronni, o czym przypomina nam Am 5,12. Prorok Amos wskazywał, że należy słu-

Dla Izraela wojna miała również wymiar sakralny. Mimo to czasami prowadzono ją w sposób niezmiernie okrutny.

chać obu stron zanim wyda się wyrok. Strony sporu miały prawo powoływać świadków (należało przedstawić co najmniej dwóch świadków), sędziowie powinni sprzyjać oskarżonemu. Jeżeli wydano wyrok skazujący na ukamienowanie, świadek występujący przed sędziami miał obowiązek rzucić kamień jako pierwszy. Jeżeli świadkowi udowodniono krzywo-przysięstwo, otrzymywał taką samą karę jaka miała osiągnąć oskarżonego.

W tym systemie prawa również zdarzały się nadużycia. W 1 Księdze Królewskiej czytamy, że Nabot miał piękną winnicę. Król Achab zapragnął ją kupić. Ponieważ Nabot nie chciał jej sprzedać, król postanowił użyć podstęp. Za namową swojej żony Izebel, król oskarżył Nabota o bluźnierstwo Bogu i królowi. Nabota wezwano

przed Radę Starszych, przedstawiono dwóch fałszywych świadków i skazano na śmierć przez ukamienowanie.

W Księdze Kronik czytamy, że (ok. IX wieku p.n.e.) król Judy Jozafat wprowadził system sędowniczy w dużych miastach z urzędem przewodniczącego sądu. Natomiast w Jerozolimie funkcjonował sąd apelacyjny złożony ze świeckich i duchownych, do którego można było się odwoływać. Przewodniczącym sądu apelacyjnego był najwyższy kapłan lub książę z pokolenia Judy.

W czasach okupacji rzymskiej najwyższym sądem był Wielki Sanhedryn, choć nie wiemy dziś, jaki naprawdę był zakres kompetencji tego gremium. Tolerowano również funkcjonowanie zwyczajnego „zemstą krwi”. Śmierć członka rodziny dawała prawo krewnym do zabicia winowajcy w jakichkolwiek okolicznościach, bez wnikania w to, jak i dlaczego doszło do zabójstwa.

W Izraelu funkcjonowało prawo tzw. „miast ucieczki”. Za Jozuego było ich sześć: Golan, Ramot Giled, Bezer, Kadesz, Sychem, Hebron oraz Jerozolima. Oskarżony po dotarciu do jednego z tych miast zyskiwał prawo do procesu i był chroniony prawem aż do wydania wyroku przez sąd.

W Izraelu karą śmierci karano najczęściej takie przestępstwa jak: bluźnierstwo przeciw Bogu, brak szacunku dla szabatu, bałwochwalstwo, morderstwo z premedytacją, zaniedbanie, którego skutkiem była śmierć, porwanie do niewoli, naruszanie ofiar dla Boga, występki przeciw rodzinom, cudzołóstwo, kazirodztwo, homoseksualizm, sodomie. Najczęściej w związku z wyrokiem śmierci stosowano wspomnianą już formę egzekucji przez ukamie-

nowanie. Wyrok wykonywał tłum albo skazanego wrzucano do rowu trzymetrowej głębokości i główny świadek oskarżenia rzucał duży głaz na klatkę piersiową skazanego. Stosowano również karę spalenia szczególnie dla tych, którzy popełnili cudzołóstwo z matką własnej żony lub z córką kapłana. Znano również egzekucję w formie ścięcia, powieszenia, powieszenia na krzyżu. Drobniejsze przestępstwa karano według osobnych zasad. I tak np. za kradzież należało zwrócić kwotę dwa do pięciu razy większą. Jeśli złodziej

Tolerowano również funkcjonowanie zwyczajnego „zemstą krwi”. Śmierć członka rodziny dawała prawo krewnym do zabicia winowajcy w jakichkolwiek okolicznościach, bez wnikania w to, jak i dlaczego doszło do zabójstwa.

nie mógł oddać tego co ukradł był sprzedawany w niewolę. Stosowano również chłostę biczem do 40 uderzeń.

Obowiązywała zasada „oko za oko, ząb za ząb...” System prawny, jakkolwiek z naszego punktu widzenia surowy, był niezbędnym elementem zarządzania tak dużą wspólnotą jaką stanowi naród. Przetrawanie i rozwój wymagały kodyfikacji zasad współżycia i ochronę przed destrukcyjną anarchią.

Rafał Ćwikowski